

TÜKRÖK KÖZÖTT RÉGI EGZOTIKUMUNK

[DOI 10.35402/kek.2020.2.10](https://doi.org/10.35402/kek.2020.2.10)

A kutató kutat. A kutató kutatót kutatják. Lencsés Gyula *Angolok a Bakonyban* kötete¹ lehetne valami önmagáért való munka is, de nem az: módszertani, tudománytörténeti, mikrotörténelmi, szociológiai érdeklődés. Reflexivitás, reflektálás a saját múltunkra, a tudományunk múltjára, a szemléleteink múltidejűségeire, a múltbeli nézőpontokra, a régvolt egzotikumunkra. A tükörben, ahol nézzük a régi magyar múltat, egy egzotikus kép tükröződik, ami mi voltunk, valaha, de a tükör – az angol tükör – az egzotikumot kereste és etnográfiai-szociográfiai pontossággal, következetességgel írta le. Látjuk, mennyifele réteget ránt fel a szerző aprólékos munkájával: a magyar múlt egzotikumát angol kutatói szemmel és a magyar kutató jelenidejű kíváncsiságát egy olyan keretben foglalja össze, amely egyszerre beszél a magyar múltból, a Le Play House és az Institute of Sociology munkásságáról és érdeklődéséről, valamint a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumáról, az együtt – a múltban – munkálkodó együttműködéséről, sajátos nézőpontjairól, erőfeszítéseiről, megértéséről. S persze ott látjuk a jelenidejű szerző visszatekintését, rendszerezését, az összefüggések felfejtését és végül azt a hermeneutikai kettős tükröt, amelyben a dudari élet a kutatói (méginkább a kutatót kutatói) összegzésben, jelen kötetben kikristályosodik.

A kötet értéke a valaha a dudari terepen dolgozó kutatók közötti eszmecsere, levelezések, feljegyzések, naplók bemutatásán keresztül nyilvánul meg: a terepmunka, a régmúlt kutatók kutatói kérdései, rácsodálkozásai. A dudari egzotikum a korabeli keretben jelenik meg: egyrészt a kutatók igyekeztek felkészülten érkezni a terepre, illetve követték a dudari terep tágabb környezetében folyó társadalmi, történelmi, politikai folyamatokat, de a korabeli keretet az 1937-es évben nyilván aktuális szociológiai – szociográfiai – néprajzi kutatásmódszertan, szemléletmód is erősíti.

A régi kutatók személyes és szakmai kapcsolatait számos olyan anyagot őriztek meg, amely jelen

kötetig nem láttak napvilágot, s talán ez a szerencsénk: a jelenben élő kutatónk így a jelen metodológiai ismereteivel és lehetőségeivel felvértezve tudja rendszerezni az amúgy valaha meglehetősen pontos, rendszerezett tudásanyagot, de a jelenben ki tudja egészíteni. Így nemcsak a szakmának készült terepmunka-naplókat, jegyzeteket, interjúkat, előadásokat, s más forrásokat látjuk, hanem azt is, hogy a személyes és szakmai kapcsolatok szövedékében hogyan alakultak a kutatói kérdések, a megközelítések. A történeti munka ráadásul a személyes szálaikon, élményeken keresztül további jelentéseket, jelentőséget társít, melyek a máig juttatják el a szerzőt és az olvasót, s itt a szépkorú dudari lakosok élményeire, visszacsatolásaira is gondolnunk kell, így ismét érezhetjük azt a tükröződést, amely a régmúlt és a jelen között emberi kapcsolatokban, módszertani kérdésekben, visszaemlékezésekben, szövegekben jelenik meg.

Lencsés Gyula kötete így összességében egy olyan aprólékos munka, amely a restaurátoréhoz fogható, a szövegek (naplók, jegyzetek, levelezések), a kapcsolódó képanyag rekonstruálja a hajdani terepmunka szerveződését, a felkészüléstől a lebonyolításig, a tudományközi kapcsolatokat, az akkori szakma személyközi kapcsolatait, s mindez egy szociográfiai-néprajzi anyagot átszöve kerül a kötetbe, a keletkezéstől az utóéletig, a visszaemlékezésig. A hajdantól kutatók eredményeinek sajtó alá rendezése önmagában nagyszerű lett volna, de tudománytörténeti, metodológiai jelentőséget, a jelenhez való viszonyt, illetve a jelen társadalomtudományokhoz való kapcsolódást épp az adja, ami a kerete a régi empirikus munkának: az értelmezések (a régvolt kutatóké, s a szerzőé), a szerveződések, a kapcsolatok, a kommunikációs stratégiák, s nem utolsósorban a kutatói elképzelések. Így mindenki megtalálhatja azt, ami számára izgalmas, s tehet egy időutazást a régi Dudar világába, vagy megtekintheti a régi Dudart, a régi Magyarországot a hajdani kutatók szemével, tudománytörténeti, metodológiai megfontolásokat tehet, vagy a szövegek, s a szerzők hálózatait szemlélheti.

1 Lencsés Gyula 2019 *Angolok a Bakonyban*. *Az Institute of Sociology 1937-es dudari falukutatásának története és dokumentumai*. Magyarország felfedezése. Budapest – Veszprém, Gondolat Kiadó – A Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára.